

Kiáltás a Dolinkáért

2. rész*

A '90-es évek: csak a nevét kapta vissza...

„Az 1990-es évtized a fennmaradásért vívott küzdelemként fog a városi lakók tudatában rögzítődni. Elsőként a közigazgatási státus körül alakult ki ellentmondásos helyzet (Ez volt a megyeszékhely vita.) ... Nem volt kellő gyakorlat a demokratikus intézmények működtetése terén sem... Az önkormányzatiság gyakorlata minden korábbtól más felfogást igényelt attól is, aki végzi, és attól is, aki kapcsolatba került vele. Új feladatot jelentett az intézmények fenntartása, működtetése... Hosszú ideig – legalább az első négy évre elmondható – tanácstalanság mutatkozott a gazdasági élet szereplőinek soraiban...”³⁹

A Dolinkát fenntartó és kezelő Kohászati Üzemekben is csak a bizonytalanság volt biztos. Kérdések özöne okozott fejfájást a gyárvezetésnek: lesz-e privatizáció és mikor, ki lesz az új tulajdonos, mi lesz a még állami tulajdonban lévő cég vagyonaival, hogyan történik az átalakulás, milyen társasági formában működik majd tovább a cég, hogyan tud helytállni az éleződő piaci versenyben, milyen legyen a gyártmánystruktúra, hogyan csökken a létszám, kik veszítik el állásukat, kenyerüket? – és így tovább. A kohók környékét, a műhelyek miliójét, az irodaház folyosóinak légkörét a létbizonytalanság érzése zavarta, az utcára kerülés fenyegető réme valósággá vált.

Ebben a válságos állapotban, a talpon maradásért vívott mindennapi küzdelemben kinek jutott volna eszébe a Dolinkával törődni? Évekig nem is fordított figyelmet a gyárvezetés a ligetre, talán egy forint ráfordítás sem jutott megőrzésére, miközben a lepusztulást barbár kezek is elősegítették. Orlik Ferenc is elpanaszolta korábban már idézett írásában, hogy a gazdasági nehézségek a vállalatukat sem kerülték el. Létszámleépítés következtében takarító személyzet a ligetbe már nem jutott. Így egyre siralmasabb állapotok lettek. Persze ehhez hozzájárultak azok a lelketlen gazemberek is, akik a liget összes hulladékgyűjtőjét ellopták, s még az oszlopait is lefűrészelték. Csak a Dolinka önfenntartó képességének, a természet élni akarásának volt köszönhető, hogy a liget egyáltalán fennmaradt. A nagyközönség – a gyárvezetéssel ellentétben – nem felejtette el az egykori üdítő környezetet, a kedvelt kirándulóhelyet. S ha kisebb számban és ritkábban is, de kilátogatott a Dolinkába.

Az acélgyár helyzetével összefüggésben érdemes egy kis kitérőt tennünk. Szólnunk kell a gyár '90-es évek elején megkezdődött mélyrepülésének első fázisáról, amely később nagyon súlyos következményekhez, sok gyári dolgozó szerint a vállalat elherdálásához, elkótyavetyéléséhez vezetett. A foglalkoztatott létszám drasztikusan

*Az első rész a *Palócföld* 2005/5. számában olvasható.

leépült, mintegy két és félezer (!) dolgozó elbocsátására került sor, utóbbiak egy jó része tartós munkanélkülivé vált, családok százai lehetetlenültek el. A közvélemény információk hiányában, egyes szakemberek csoportja meg éppen a pontos információk birtokában tartja érthetetlennek, ami a patinás gyárban és gyárral történt. Szóvá teszik, kit, kiket terhel a felelősség a történetekért? Miért nem kerültek nyilvánosságra a gyárral kapcsolatos intézkedések, hol volt a helyi érdekképviselő, az önkormányzat a gyár átalakulásának, a még többségi állami tulajdonban lévő cég fokozatos leépülésének, tönkremenetelének, majd privatizációjának, eladásának idején?

Csak annyiban tartjuk feladatunknak az acélgyár e korszakában történetekre utalni, amennyiben a gyár gazdasági csődje a Dolinka látványos leépülését is maga után vonta, de legalábbis közrejátszott abban. Pedig sokan mondják, nem kellett volna ennek így történnie, a nagy múltú gyárat nem a rendszerváltás, hanem az emberi mulasztások és felelőtlen ségek sorozata juttatta a kényszerű eladáshoz, a megyén kívüli kérőnek való átengedéshez, amit sok ezer volt acélgyári dolgozó, sok száz dinasztia soha nem bocsát meg.... Hogy kinek? Hát ez itt a kérdés...

Pedig „A Salgótarjáni Kohászati Üzemek a hasonló vállalatokhoz képest lényegesen jobb feltételek közepette vághatott neki a rendszerváltás göröngyös útjának. Az akkori értéken mért forgalma cca. 5 milliárd Ft-ra rúgott, a piacon keresett, jól értékesíthető termékstruktúrával rendelkezett, 3200 főnek adott biztos megélhetést nyújtó munkahelyet. Nem véletlen tehát, hogy a kohász vállalatok közül elsőként a SKÜ iránt nyilvánult meg a külföldi érdeklődés, aminek eredményeként 1991-ben létre is jött a SILCO Minőségi Acéltermékek Kft., méghozzá olyan pénzügyi kondíciókkal, amely méltó volt a SKÜ hírnevéhez...”⁴⁰

A gyár egykori igazgatója dokumentumokkal támasztja alá történeti visszatekintését. Tényszerűen és részletekbe menően leírja a gyár 1991–2000 közötti időszakának három „stációját”, kritikusan elemelve a mindenkori tulajdonosi vezetés (menedzsment?) döntéseit, a végrehajtott tranzakciókat, rámutatva az elszalasztott lehetőségekre, az egyes ügyletek esetenkénti irracionális voltára, a szerinte elkövetett hibákra is. Feszegeti a felelősség, illetve felelőtlen ség kérdéseit, stb.

Visszatérve a Dolinkára, azt kell mondjuk, hogy a '90-es évek elején még mindig népszerű és látogatott volt. Ezt igazolja az alábbi visszatekintés is.

„...Emlékszem, hogy 1992-ben Somogyi Béla barátom – aki egy általános iskola igazgatója volt Debrecenben, később a város alpolgármestere lett –, meghívásomra családjával, három gyermekével töltötte a szabadságát Salgótarjában. Két szép hetet töltött el itt, többek között a Dolinkában, illetve a város környékén. Ezt követően is újra meg újra ellátogattak még hozzánk, nemcsak ők, hanem mások is. Azt gondolom, akik egyszer itt jártak, sose felejthetik el a Dolinkát. Aztán – erre is szívesen gondolok vissza – 1993-ban országos pedagógus tanácskozást rendeztek Salgótarjában, és a mintegy száz résztvevő a ligetben tartotta meg a záró összejevetelt, többek között nyársaltak, szalonnát sütöttek, még akkor megvolt a büfé is, jól szórakoztak...”

Aztán arról beszélt Czene Gyula – hiszen ő a fenti visszaemlékező –, hogy a Kohászati Üzemekben tulajdonos váltástörténet, s azt követően megszűnt a víz- és áramellátás, azaz a liget megfosztatott a fenntartás és a működtetés elemi feltételeitől is. Az új menedzsment nem tartotta feladatának a Dolinka állagáról és létéről

való gondoskodást. A gyár eladásakor szerződésben kellett volna rögzíteni az új tulajdonos Dolinkával kapcsolatos kötelezettségeit is. Hogy ki mulasztott ez ügyben, az ugyan nem egészen mellékes, a felelősök nevét érdemes lenne közzétenni, csak hogy ez már „eső után köpenyeg ...”⁴¹

1995 nyarán a *Nógrádi Krónika* is foglalkozik a Dolinka sorsával. A cikk írója Czine Béla vállalkozóval beszélget, akinek a fejében 1988-tól jó néhány terv fogalmazódott meg az egész völgy rendbehozatalára és hasznosítására. Számos ötlet mellett szóba került a Medves-fennsík és az egész város idegenforgalmának fellendítése érdekében még egy fogaskerekű megépítése is. Csak hogy ekkor az Acélgvár már csak „kényszerű gazdája volt a területnek, már nem csinált ott semmit, és szépen minden ment tönkre”. Az elképzelés – a gyár és a város támogatása nélkül – hamvába holt ötletnek bizonyult.

Aztán a szabadidőpark koncepciójával állt elő Czine Béla, amikor az még – a '90-es évek elején, az illetékes szervek érdeklődésétől és elvi támogatásától kísérve – kivitelezhetőnek látszott. A vállalkozó kibérelte a büfét, amit étteremmé kívánt alakítani. Tervei között szerepelt egy panzió megépítése, a sípálya rekonstrukciója, teke- és mini-golfpálya építése. Az egésznek centrumában állt volna a félszafari jellegű állatpark, amihez megnyerte az állatkertek szövetségét is, majd az állatokat is megvásárolta. 1992-ben lakossági fórumot hívott össze, amin részt vett maga a polgármester és a város főépítésze is – csak éppen a városlakók maradtak távol. Ennek ellenére még bejegyeztette a Salgótarjáni Állatkert és Ifjúsági Szabadidőpark Alapítványt, amely azonban – konkrét támogatók és eszköz hiányában – már nem tudott hatékonyan hozzájárulni az elképzelések megvalósításához. Amint az ismert, ezen jó szándékú – ám eleve merésznek tűnő – tervek megvalósítása is dugába dőlt. A vállalkozó nem adta fel: 1995 januárjában előadta a Dolinka megmentésére és fejlesztésére irányuló, visszafogottabb, elsősorban egy kisállatkert létesítésére vonatkozó terveit a város előző év őszén megválasztott új polgármesterének, akinek állítólag tetszett az ötlet... Ám valami ismét közbejött, ebből a Czine-féle tervből sem lett semmi.⁴²

Sőt, Salgótarján polgármestere által ugyanebben a lapszámban megjelent interjúban vázolt elképzelések sem valósultak meg maradéktalanul – és akkor még nagyon eufemisztikusan fogalmaztunk. Pedig a város első embere már az interjú elején tudatja, hogy a korábbi önkormányzat és a Kohászati Üzemek között még az előző ciklusban megkezdett, és már az újonnan megválasztott városi képviselő testület által folytatott és befejezett terület- és ingatlancserére irányuló tárgyalások eredményeként „ma már teljes egészében a városé a Dolinka” (1995. júniusában járunk), s a vagyonszere jelentős aktívumot hozott a város konyhájára.

Aztán mindjárt hozzá is teszi a polgármester – nehogy valaki hiú ábrándokat kergessen és megvalósíthatatlan álmokat szőjön – , hogy nem egy jelentős haszonnal kecsegtető területet vettek át. Ellenkezőleg: a Dolinka és a sportpálya is jelentős

ráfördítást igényel. Aztán kifejti, szeretnének forrást találni ahhoz, hogy sport és szabadidőcentrummá fejlesszék a zöldöveget. A centrum az egyesületeknek sportolási lehetőséget biztosítana, a város lakóinak pedig jó színvonalú kikapcsolódási lehetőséget jelentene. Mivel a város anyagi helyzete ilyen mértékű beruházást nem bír el, ehhez nyilván központi forrást kell találni, akkor van erre remény. Úgy véli, még az idén eldől a kohász-stadion tulajdonlásának kérdése, és hogy ott milyen munkákra lesz szükség.⁴³

Az olvasó már tudja, ez az elképzelés sem valósult meg. A ligetet az enyészet és vandálok vették birtokukba, így állaga folyamatosan romlott, varázsa tovatűnt. Aki a kilencvenes évek második felében kimerészkedett a parkba, az legfeljebb csak nosztalgizhatott, mint a *Tarjáni Acél* újságírója, aki a liget szomorú tavaszát egy helyütt így jellemzi:

„A dolinkai büfé ajtaja már hetek óta tárva-nyitva. Először csak az ablak volt bezúzva, azután valaki könnyedén bevette az elhagyott várat. Hiába errefelé sem megy a bolt. Csak tönkre... A múlt hét végén aztán beindult az erdészeti gépesített hadosztálya is. A szalonnasütő-helyek fölötti erdőrészt szinte máról holnapra a földdel tették egyenlővé... A Pécskő-hegyen és környékén már korábban is jelentős területeken vágtak ki fákat... Talán pár év sem kell hozzá, hogy legfeljebb bokrok maradjanak az egykori erdőrengeteg helyén, mint ahogy néhány év alatt juttatták el jelenlegi állapotába. A szomorú helyzetet csak fokozza, hogy a közelmúltban már a falopásból is sportot űznek.”

Az interjúalany, a salgótarjáni erdészeti vezetője aztán megmagyarázza az újságírónak és közvetve persze a cikket olvasó minden Dolinkáért aggódó, természetkedvelő laikusnak is, hogy itt nem tarvágásról, hanem „hosztolásról” van szó. Elmondja, miért is van szükség a tömeges erdőirtásra, a több méter széles utak vágására, az erdő látszólagos pusztítására. Akár fél napot is tudna beszélni arról, a különböző munkálatokra mikor, miért és hol kell, hogy sor kerüljön.⁴⁴

Azaz nem kell aggódni, ha irtják az erdőt... Legfeljebb csak, ha lopják a fákat... Utóbbi ellen meg senki nem tud semmit tenni, hiszen minden fa mellé nem állíthatnak egy parkört. Aki – mármint parkőr – egyébként egyáltalán nincs alkalmazásban a Dolinkában. Miként gondnok sincs. Így aztán szabad a vásár – azaz a rablás...

Ezt az áldatlan állapotot akarta megszüntetni Angyal János önkormányzati képviselő, aki 1997. november 8-án összehívta azokat az embereket, akik felelősséget éreztek Salgótarján színfoltjáért és tenni is akartak érte. A jelenlévő mintegy negyven fő salgótarjáni és környékbeli természetkedvelő a hivatalos procedúrának megfelelően megalakította a Dolinkáért Egyesületet. Az alapszabály elfogadása után megválasztották az egyesület elnökévé Angyal Jánost, elnökhelyettesévé dr. Szabó Lajost.

Az egyesület lelkes tagjainak keze nyoma hamarosan megmutatkozott a tisztább környezetben, meglátzott a felújított padokon, helyreállított használati eszközökön, a játszótéren és környékén is. Ám a társaság önzetlenül végzett, áldozatos munkája, befektetett energiája, minden erőfeszítése is kevés volt ahhoz, hogy megálljt vezényeljen az illegális szemétkerakásnak, a folyamatos pusztulásnak, véget vessen a szándékos károkozásnak és rombolásnak.

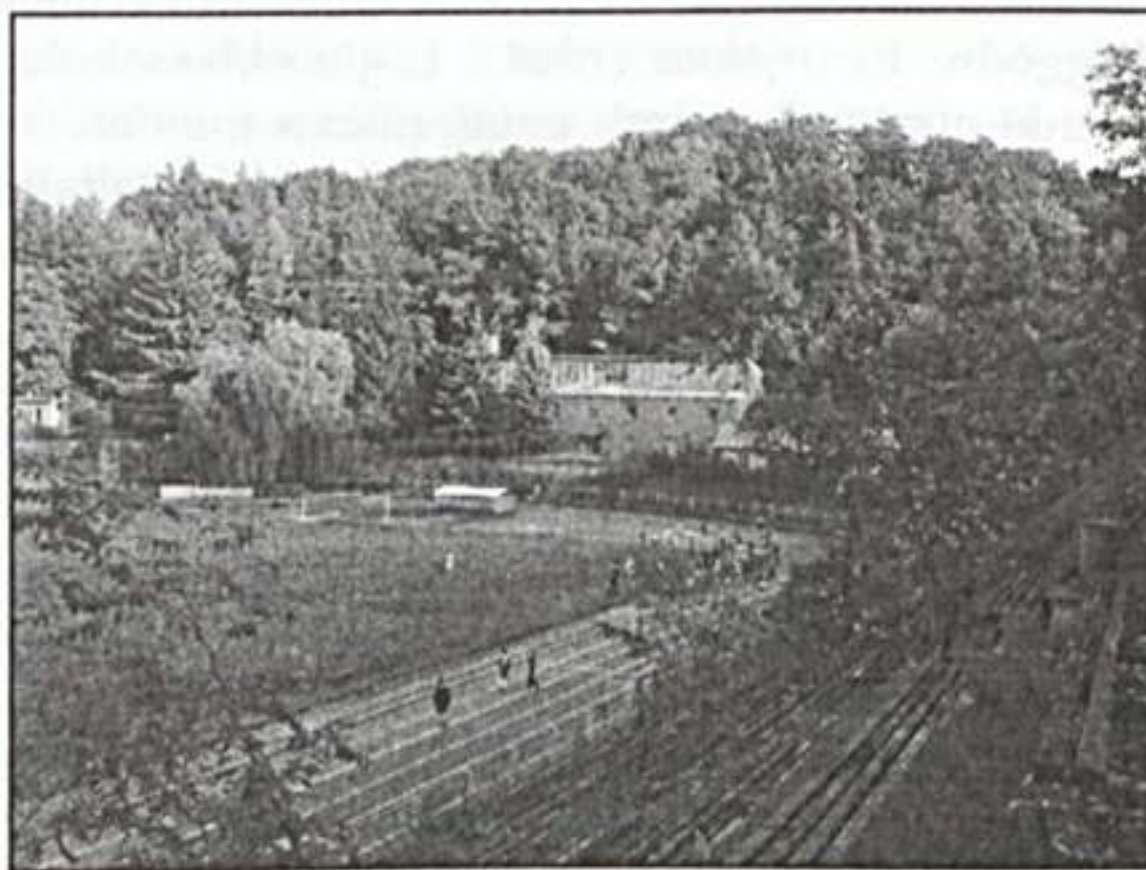
Erről tanúskodik a megyei napilap évezredvégi jaikiáltása a Dolinkáért, amely „csak” megerősíti, amit már régen tud minden tarjáni: pusztulóban a város kedvelt

szabadidőparkja. Az viszont meglepő lehet a korábbi polgármesteri nyilatkozat után, hogy a „Bizonytalan tulajdonviszonyok miatt úgy látszik, nincs igazán felelős gazdája...”

Hogy a vandálok nem kímélik, azt is hallottuk, láttuk, a kérdés inkább csak az, mikor derül már ki a Dolinka fölött az ég, és élvezheti újra a városból kilátogató a liget természetes tisztaságát, üdítő szépségét. Erre a kérdésre azonban az olvasó, saját kérdéseire meg a cikk írója nem kap megnyugtató választ sem a városgazdálkodási üzem kommunális részlegének vezetőjétől, sem a kezelő szervezet, a Salgó Vagyon Kft. igazgatójától. Az újságíró a Dolinka tavaszi feltámadásában reménykedik, mi már ekkor is csak a természet tavaszi megújulásában voltunk biztosak...⁴⁵

S valóban, a tavasz azóta is minden évben prosperál, a Dolinka feltámadása ez év (ne felejtjük, immár 2005-öt mutat a naptár) tavaszáig sem következett be. Néhány évre elcsendesül a sajtó is, nincs mit – legalábbis jót – írni a Dolinkáról, nem történik előrelépés. A városi vezetés – úgy tűnik – jól megvan a Dolinka nélkül, nem oda jár kikapcsolódni, miként kirándulni, pihenni sem. Talán a városgazdálkodás végzi sziszifuszi dolgát, időnként elszállítja az illegálisan lerakott szemetet, hogy legközelebb ugyanannyival vagy még többel akadjon dolga.

Az újságírók is úgy vannak a Dolinkával, hogy már talán maguk is megelégték csak a pusztulásáról, a leépüléséről való írást. Talán már restellik is magukat olvasóik előtt, pedig hát nem nekik kellene szégyenkezni... Az is lehet, hogy már nem is akarják maguk ellen hangolni a város vezetését, a képviselőtestület tagjait, lehet, hogy már szóltak nekik, hátrább az agarakkal a Dolinka ügyében a felelősség feszegetésével. Némelyik jobb érzésű és/vagy inkább befelé forduló olvasó is azt gondolhatja, nem törődöm én vele, hogy mi miért van vagy éppen nincs, úgysem tudok változtatni a dolgok menetén, nem idegesítem én magam. Legfeljebb magában levonja a következtetést és kivár...

Az SKSE sportpálya

S ha már (vagy még mindig) a Dolinkáról van szó, felmerül az emberben, hogy ennyi idő után mi lehet az ország egyik legszebb fekvésű, egykor csodálatos természeti környezetben lévő Salgótarjáni Kohászati Üzemek sportlétesítményével, az SKSE

stadionnal és futballpályával. Mi lenne? Mi lehetne? Osztozik befogadó gazdátlan gazdájának, a Dolinkának a sorsában – s enyészik magában. Legalábbis ez látszik rajta, s aki nem látta, vagy nem tudja, az erről szerezhet tudomást a legolvasottabb országos napilap, a *Népszabadság* 2003. évi egyik márciusi lapszámából, a neves újságíró, Hegyi Iván tollából. Íme egy részlet:

„Ellenben a pálya rohad. Az hosszú évtizedeken át a Salgótarjáni Kohászati Üzemeké volt, két éve pedig Szalai József-re szakadt rá, nem szó szerint, csak annyiban, hogy amikor a jelenlegi tulajdonos megvette a gyárat, a céggel együtt járt a stadion, valamint egy munkásművelődési ház és egy balatoni üdülő. Ma egyik sem funkcionál, mármint az üzemén kívül, és Szalai szeretne is megválni ettől az örökségtől, méghozzá – ahogyan kapta – csomagban, de persze korántsem ingyen.”

Megtudjuk az írásból azt is, hogy Balla Árpád, a Létesítmény és Sport Kht. ügyvezető igazgatója, az „optimizmus bajnoka” biztos a tulajdonjoghoz való hozzájárásban (amelyben a polgármester már 10 évvel korábban reménykedett!), s aztán abban is, hogy pályázati pénzek elnyerésével, esetleg központi (kormányzati) támogatással 2005–2006-ban megkezdhetnék a stadion teljes rekonstrukcióját.⁴⁶

A Dolinka élni akar és élni fog

Újabb év telik el, ám nemhogy a stadion teljes rekonstrukciója nem történt meg, de a fenti derűlátó nyilatkozat óta talán kaszát sem látott a pályán kinőtt, derékmagasságú növényzet, a stadion lelátói mintha háborús pusztítás nyomait viselnék. Mintha megállt volna az idő. Nem úgy a liget esetében és területén, hiszen itt történt egy s más, valamiféle elmozdulás, néhány új – reményekre jogosító – kezdeményezés. Erről Salgótarján Megyei Jogú város *MI ÉSZAKON* című lapjában Czene Gyula, önkormányzati képviselő, az újjáalakult Dolinkáért Egyesület elnöke az alábbiak szerint nyilatkozik:

„A Dolinka a városé, ezért a rehabilitációért is elsősorban a város a felelős. Egyesületünk természetesen hívja és várja a ligetért tenni akarók ötleteit és konkrét segítségét. Számítunk a cégek, az intézmények és magánszemélyek támogatására, s igyekszünk céljaink, programjaink megvalósítására pályázati pénzeket is szerezni. Örömmel tapasztalom az önkormányzati cégek pozitív hozzáállását. Az elmúlt napokban közösen tisztáztuk a tennivalókat. Az őrzést, a takarítást, és a romok eltakarítását tarjuk a legsürgősebb feladatnak. Úgy érzem, hogy a város vezetése is belátta: a Dolinka ügye az eddigieknél nagyobb figyelmet érdemel, ezért is kerül az ez évi költségvetésbe tízmillió forint a rehabilitációs munkálatok kezdeti lépésére. Gyors és látványos eredményekre persze nem számíthatunk...”⁴⁷

A Dolinkáért Egyesület elnöke a realitás talaján áll, onnan indul és építkezik. Talán éppen ez a realitás lehet az a láncszem – a valós helyzet felmérése, elemzése, a lehetőségek és körülmények pontos számbavétele, megvalósítható célok kijelölése, megalapozott tervek készítése, a segítők és támogatók felkutatása, a források megjelölése stb. –, amely az összefogás erejét is megsokszorozhatja, és az együttműködés gépezetét beindíthatja. Ennek jelei már a környezetvédelmi világnapon tartott ünnepség alkalmából is megmutatkoztak, mi több, a kezdeti lépések, intézkedések eredményei már a Dolinkán magán, a természeti környezet állapotán is szemmel láthatóak voltak.

2005. június 3-án felhőtlen, gyönyörű szép, csendes nyári reggel köszöntött Nógrád megye székhelyvárosának lakóira, mintha a természet is átérezné a következő órák történéseinek jelentőségét. Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata, az Észak-magyarországi Regionális Környezetvédelmi Központ, a Szövetségben Nógrád Megye Környezet- és Természetvédelméért Egyesület, a Gyermekekért Baráti Kör és természetesen a Dolinkáért Egyesület ezen a pénteki napon a Dolinkában tartja a környezetvédelmi világnap (hivatalosan június 5. a világnap deklarált dátuma) rendezvényét, amelyről a helyi média – megyei lap, egy reklámújság, a városi tv és rádió – több alkalommal, visszatérően is hangulatos tudósításokban és képekben számolt be.

„...a megszépült Dolinka árnyat adó fái között környezet- és természetvédő civil szervezetek verték fel sátraikat. Tájékoztató kiadványaikat, figyelemfelhívó színes plakátjaikat hamar elkapkodták a rendezvényre érkező érdeklődők. Az egykor nagyrendezvényeknek is helyet adó Dolinka nemzedékeknek jelentette a város egyik legszebb szórakoztatóközpontját. Az akkor igen ápolt parknak hosszú évekig csak a pusztulás lett osztályrésze. Egy merész kezdeményezés most talán visszalendíti az idő kerekét...” – írta többek között a megyei lap tudósítója, majd idézett az ünnepi szónoklatokból.⁴⁸

Az Acélgyári úton sétálva megállok a Petőfi Sándor Általános Iskola előtt: az épületből több tucatnyi gyermek rajzik ki a napfényben fürdő utcára, majd többségük artikulátlan hangokat hallatva körültekintés nélkül rohan a túloldalon lévő – az iskolai sport szempontjából nem sok lehetőséget kínáló – nem is túl barátságos, bitumenes, sivár sportpályára.⁴⁹ Jómagam annál inkább körültekintek, ahogy korábban lejjebb, az utca város felé eső részét vizslattam, később az acélgyár felé vezető utat és két oldalán álló házakat is pásztázom.

Itt sem, ott sem telik benne örömöm. Amikor a városba kerültem, az 1970-es évek elején még különbnek tűnt ez az utca (akkor még Sztahanov, később Malinovszkij nevét viselte), szinte barátságosnak, befogadónak, semmiképpen sem lelakottnak és lehangolónak, egykor gyönyörű jegenyéitől megfosztottnak. Ha a beszármazott lokálpatrióta csak fanyalog, aki itt született a környéken – kesereg. Nekem csak feltűnik a változás, a leépülés, aki benne él annak fájhat ez a melankolikus metamorfózis.

„Szép utca volt ez valaha. Emlékszem, még fogalmazási versenyt is nyertem vele egyszer. „Az én utcám”. Ez volt a cím. A fákról írtam. A hatalmas jegenyékről, amelyeket aztán előbb az egyik oldalon végeztek ki, gyönyörű egészséges csonkjai, törött bordaként szegélyezik most is az utat. Aztán a másik oldalon irtották ki őket. Sokáig nem mertem odanézni, mint egy szörnyű baleset vérző sebesültjei: fáj a szememnek. Azt hiszem, ekkor kezdődött meg az utca halála. Mert meghalt. Szörnyű úgy, ahogy van, a szag, a mocskos szappanos víz büze lengi be a cigányok által romossá lakott házak járdáit. Hámló bőrű, vak szemű házak között kóbor kutyák, lármás kócos gyerekek; kiomlott belü díványokon reménytelen tekintetű fiatalasszonyok ülnek, balkáni hangulat...”⁵⁰

Három évvel a fentebb papírra vetett sorok után az Acélgyári út környéke és miliője szemernyivel sem szívderítőbb... Az iskola felől az Acélgyári úton haladva jobbra a Dózsa György út visz a Dolinka felé. Ahogy rátérek, orrfacsaró bűzfelhőben találok magam: egy romos, elhagyott házikó előtt óriási szemétlerakat szaglik.

Sietősre fogom lépteimet, elhaladok a német tulajdonban lévő Használt Bútor-ház előtt, amely egykor a STÉSZ építőipari szövetkezet irodaháza volt. A felfelé vezető út tiszta, a télen keletkezhetett kátyúk kontár munkáról árulkodnak, amolyan tessék-lássék módon befedettek, most nem bemélyednek, inkább „fekvőrendőr” módjára kitüremkednek.

Hamarosan a volt SKSE pálya fölé érek. Ráismerni sem lehet, rettenetes állapotban van. Szinte szívfacsaró a látvány, az egykor szemet gyönyörködtető – mára megrongált, kifosztott, enyészet által birtokba vett – stadion. Viszont a nemrégiben még elhanyagolt, szeméttel borított, bozóttal övezett ligetbe vezető, keskeny aszfaltsáv szinte makulátlan, a két szélén máskor térdig érő vadnövényzettel benőtt, parlagfűtől sem mentes, betonlapokkal bélelt vízelvezető árkok kigyomlálva várnak a lezúduló eső mederben tartására.

Megérkezek a Dolinkába, ahol már szép számban jelen vannak a szervezők és az érdeklődők; előbbiek közül többen sátrakat állítanak, az utóbbiak csoportokba verődve diskurálnak. A salakos futballpálya alatti részen azonnal látni a Dolinkabarátok szorgos keze munkáját, a letisztított domboldalt, a lombtalanított fákat, a lekaszált füvet, a takaros tisztásokat. A Dolinka központi részéhez közeledve feltűnik, hogy az egykori büfé téglapépületének romjait eltakarították, a terepet mindennütt rendezték, a szemetet elhordták. Valószínű, hogy további kisebb felújítás után már a játszóteret is birtokba vehetik a gyerekek, az ülőkék kijavítva, a pihenőpadok, betonlapos étkezőasztalok átfestve. Szeméttároló edények, kukák kirakva mindenfelé, egymástól húsz-harminc méterre.

Elsőként egykori szakszervezeti vezető ismerősömmel, Kovács Lászlóval találkozom kolléganője társaságában, mindketten a megyei közgyűlés környezetvédelmi bizottságának képviselőjeként látogattak ki. S hogy milyen érzésekkel, arról először Laci bácsi nyilatkozik meg:

– Jó érzéssel és nagy nosztalgiával jöttem ki. Az én ifjúkoromban ez volt az egyik legkedvesebb, legkellemesebb hely a városban. A nagy SBTC mérkőzései előtt – ahol általában győzni szoktunk – rendszeresen kijöttünk a barátokkal, kisebb-nagyobb társasággal egy sört meginni, beszélgetni, a meccs végén megvisszatértünk, hogy kiértékeljük a csapat teljesítményét. Az ember fiatalként szívesen töltötte itt szabadidejét, ide kirándult, itt szórakozott, itt randevúzott. Ez akkoriban mindig egy szépen rendezett, karbantartott, kulturált környezet volt.

Most örömmel olvastam, hogy újból felkarolásra került, van egy lelkes társasága, egy egyesülete, amely ezzel foglalkozik. De én azt gondolom, hogy az egész városnak támogatóan kellene ebben a munkában részt venni, hogy egykori látványosságai – akár csak részben is – helyreállíttassanak.

– Kellene egy gondnoki lakás, ahogy egykor volt a Szénbányák Vállalat tulajdonában lévő Gyurtyánosban. Ehhez elsősorban az önkormányzatnak kellene részt vállalnia; mozgósítania kellene a civil szervezeteket, a lakosságot... Összefogásra van szükség, csak így újulhat meg a Dolinka...

Közben nagy csoportokban érkeznek a világnapra az iskolások is, s tíz óra előtt néhány perccel már benépesül az ünnepség helyszíne. Dóra Ottó, Nógrád Megye Önkormányzata Közgyűlésének elnöke így beszél:

– Ennyire természetközeli város talán nem is akad több az országban. Az erdők jóformán a Fő térig nyúlnak... Nem túl szerencsés sorsú, egykori nagyvállalataink

kéményei már nem ontják a füstöt és a hatalmas salakhegyeket lassan visszafoglalja a természetes – bár még igénytelen – növényzet. Salgó-váráról körülnézve bárki meggyőződhet arról, hogy talán a világ legszebb tája az otthonunk.

El vagyunk hát kényeztetve. És ebben az elkényeztetett állapotunkban kevésbé figyelünk a részletekre. Erdőinkben még jócskán akadnak szeméthalmok, ...olykor ...számos műanyagpohár úszik a főtéri szökőkút medencéjében... baljóslatúbb a kép, ha távolabbra, bolygónk általános állapotára tekintünk... Az itt jelenlévők közül aligha akad... aki vitatná, hogy rengeteg a tennivalónk. Őszintén és mindannyiunk érdekében kívánok sok sikert a környezetvédelemben.

Dr. Kecskeméti Sándor környezetvédelmi szakértő, az Észak-magyarországi Regionális Környezetvédelmi Központ elnök-vezérigazgatója szerint a salgótarjániak nem kis nosztalgiával emlékeznek erre a gyönyörű helyre:

– Jó körbenézni, hogy akik itt vannak, azok zömében a környezet- és a természet iránti elkötelezettséggel bíró salgótarjáni emberek. Egyrészt azért jöttek, hogy lássák, ez a park újjáéleszthető, másrészt, hogy jelenlétükkel hirdessék és elhitessek, hogy a közösség és az összefogás ereje képes is arra, hogy ez a park újra megépüljön, megújuljon, annak ellenére is, hogy nem kis anyagi-pénzügyi nehézségekkel kell szembenézni.

Czene Gyula, az újjáalakult Dolinkáért Egyesület elnöke élete szerves részének nevezte a Dolinkát, minthogy családjának ősei ültették a ma körülöttünk lévő fenyőerdő tucatnyi égisz érő óriását. A saját gyerekei jószereivel itt nőttek fel, s nyugodtan engedték ide őket játszani, mert tudták, hogy jó helyen lesznek.

Serdülőkorukban az itt lévő sípályán

edzettek, készültek a versenyekre. Iskolaigazgatóként is élete részévé vált a liget, mivel a tanulókkal gyakran ide jöttek ki napközi-otthonos foglalkozásokat, más iskolai rendezvényeket megtartani, sőt az is előfordult, hogy diákjaikkal több napos táborozásra is sátrat vertek.

Kovácsné Czene Csilla alpolgármester szavai:

– Mennyire meghatározó egy helyszínen, hogy milyen hangokat lehet hallani. Néhány héttel ezelőtt még a motoros fűrés, a szállító járművek zaja verte fel a Dolinka csendjét, ami egy kicsit azért – azt hiszem – halott csend volt. Szívesebben veszem – gondolom, ebben többen egyetértenek velem –, amikor gyerekzsivaj, a hinta nyikorgása, vagy adott esetben a madáracsicsérgés miatt kell nekünk itt hangosabban beszélni.

A Dolinkában végre történt valami. Jelesül, hogy az elmúlt időszakban az egyesület, az önkormányzat és sok civil szervezet egy közös szándék mentén kezdett el dolgozni, hogy a Dolinkába újra életet lehel. Ehhez az önkormányzat biztosított tízmillió forintot, amely azonban azok nélkül, akik ebben a munkában részt vettek, keményen dolgoztak, nem hasznosulhatott volna.

Elkezdődött a rendbetétel, látható a fakivágás, a lombtalanítás, a szemétszállítás, a takarítás, hogy a régi-régi állapotnak legalább az elemi feltételei megteremtődjenek,

s ezen az alapon a megújulás is elkezdődhessen. Ennek része kell legyen a villamosenergia-ellátás biztosítása, amiben az ÉMÁSZ segít: egyelőre alkalmanként lesz világítás, aztán, ha az őrzésvédelem megoldódik, akkor folyamatosan.

Teszek egy jó nagy sétát, elindulok egy kicsit nosztalgiázni. A Dolinka északi részében fekvő, egykor kitűnő talajú salakos futballpálya – amit aktív, „hivatásos” sportolók edzőpályának használtak – meglehetősen elhanyagolt állapotban van, a felső végébe méhcsaládokat telepítettek, áll itt most is tucatnyi kaptár, hiszen a környező akácok kitűnő mézelő helyet kínálnak. Egyébiránt az egész terület a közelmúltbeli „gondoskodás” nyomait viseli, vagy inkább melléktermékeit tartalmazza: kivágott fatörzsek, a legallyazott fák ágai kerültek ide és fekszenek nagy halomba rakva, elszállításra várva.

Visszafelé sétálva egy középkorú férfit látok.

– Fodor István salgótarjáni lakos vagyok, az Acélgyárban dolgoztam 1965-től 1999-ig különböző helyeken és beosztásokban, voltam a kovácsoló gyárnál, a TMK-nál.

– Felvetődött önben, hogy ki a felelős mindezért a pusztításért és rongálásért, ami itt történt?

– Alapvetően a rendszerváltás, illetve az, ami annak kapcsán történt: más érdekek, más szempontok kerültek előtérbe, a gyári és a városi vezetés látókörébe, ezért nem fordítottak kellő figyelmet és eszközöket a Dolinka karbantartására. Az emberek anyagi helyzetének rosszabbodása, a szegénység és a hátrányos helyzet – ami a környéket jellemezte és jellemzi ma is – hozzájárult, hogy a szegények széthordták, a lelkiismeretlenek meg megrongálták a természeti és az épített környezetet is. Védelem és gondoskodás hiányában a liget lepusztult, az enyészett martaléka lett. Egykor az acélgyár vezetése jelentős anyagi ráfordításokat eszközölt, a brigádok, kollektívák pedig társadalmi munkában rendben tartották, szépítették a ligetet, különösen a tavaszi időszakban.

Biztos tudja, hogy a futball is szerves része volt a Dolinkának; régebben NB.I-es csapata volt a városnak; az SBTC itt játszotta a meccseit; volt itt egy büfé, a mérkőzések előtt és után sok száz ember jött ide ki. A hibások azért, hogy ide jutott a park, mi, emberek, többségében tarjáni lakosok vagyunk, akik tudomásul vettük, beletörődünk ennek a területnek a leromlásába. Most örülök neki, hogy a városvezetés fölfigyelt erre és igyekszik a régi szintet visszaállítani.

Jó két héttel az idézett ünnepi eseményeket követően – július 20-án a délelőtti órákban – egy jó kondícióban lévő barátommal ballagtam ki a Dolinkába. Nem kifejezetten testörnek kértem, legyen a kísérőm egy erdei sétára, de azért olyan „biztos, ami biztos” alapon. Egy időben ugyanis nagyon sok gyanús elem is megfordult a ligetben.

Beljebb érve aztán egyszer csak motoros fűnyíró hangja berregett fel, s a két hete frissen ültetett cserjéktől pár méterre szorgoskodó, barátságos fiatalemberbe botlottunk. Ketten dolgoznak itt a VGÜ alkalmazottjaként, 8 illetve 4 órás munkaidőben. Jó érzéssel hallottuk, hogy mostanában újra naponta többen megfordulnak itt kirándulók, szalonnasütő kisebb társaságok, gyermekeikkel kísértáló szülők, bizonyára azok, akik már hírt vették a Dolinka megújítási terveinek.

A VGÜ alkalmazottja – nem panaszképpen, de – elmondta azt is, hogy ők ketten kevésnek bizonyulnak, nem győzik a gyorsan burjánzó növényzet lekaszálását, a hatalmas terület rendben tartását. Aztán a liget körülkerítésének, a

víz- és a villamos-közmű bekötésének, megbízható, hozzáértő, felelős gondnok beállításának szükségességéről, az őrzésvédelem fontosságáról, mint visszatérő, de alapvető és sürgős intézkedésekről beszélgettünk.

Visszafelé utunkban, a stadion felett elhaladva, kellemes meglepetésben volt részünk: a futballpálya majd' derékmagasságú bozótjában is dolgozott egy nagyobb teljesítményű motoros fűnyíró. A gépkezelőtől megtudtuk, hogy a jászberényi illetőségű, konténerszállító rendszerek gyártására szakosodott, Flex-Coop nevű társaság, mint tulajdonos – amelynek Bátonyterenyén is van egy leányvállalata – megbízásából dolgoznak a pálya rendbetételén a munkatársával. De hogy mi a célja a mostani munkálatokkal, illetve a létesítménnyel, arról nem tudtunk meg közelebbit.

Am ekkor rögtön eszembe jutott, hogy Balla Árpád, a Létesítmény és Sport Kht. ügyvezető igazgatója 2003 márciusában úgy nyilatkozott, a tulajdonjog megszerzésének nem lesz akadálya, és aztán pályázati pénzek elnyerésével, esetleg központi (kormányzati) támogatással 2005-2006-ban megkezdhetik a stadion teljes rekonstrukcióját.⁵¹ No, ebből nem lett semmi, a stadion nem került a város tulajdonába, a pályán a bozót az új tulajdonos csak a büntetéstől való félelmében akarja eltakarítani.

2005. július 22-én bekopogtattunk hát Balla Árpád hivatali szobájába és „in medias res” azt kérdeztük:

– Mi történt, illetve, hogy történt az, hogy nem történt semmi, azaz nem sikerült megszerezni a tulajdonjogot?

– A történet szálai messzebbre vezetnek, vissza odáig, amikor az SKSE stadion az Acélgyár Rt. tulajdonában volt. Ekkor a társaság a létesítményt 50, aztán 75, végül 100 millió forintért kínálta megvételre az önkormányzatnak. Amikor 70 millió körül tartott az ára, és jelentős tartozása volt a gyárnak a város felé, az önkormányzat készpénzfizetés helyett elfogadta volna a dolinkai sportlétesítményt, de ebbe a társaság nem ment bele. Ennek állítólag az volt az oka, hogy a cég által felvett hitelek fedezeteként a létesítmény volt megjelölve a hitelezőknél. Sőt ezt követően az Rt. 100 millióra értékelte az akkor ettől már jóval kevesebbet (állítólag már csak 20–40 millió forintot) érő létesítményt, hogy további hiteleket tudjon fölvenni.

Ekkor még több tulajdonosa volt az acélgyárnak, a bank és mások, helyi vállalkozók. A 100 milliós stadionért az önkormányzat nem versenyezhetett, az Rt. eladta a céget Szalai József vállalkozónak – a stadionnal, a kultúrházzal és a balatoni üdülővel egyetemben. Ő viszont hamarosan továbbadta azt egy új, jászberényi illetőségű, de tarjáni kötődésű, jó szándékú fiatal vállalkozónak, Sólyomi Zoltán-nak, hogy valójában mennyiért is, azt nem tudni, üzleti titok maradt.

Az új tulajdonos azt akarta, hogy mi üzemeltessük az ő tulajdonaként. Ugyanakkor mi csak önkormányzati tulajdont kezelünk, ezért hozták létre a Kht-t. Az önkormányzat viszont csak arra tud pályázni, ami az ő tulajdona. A pályázatok 90%-a nevesítve van a különböző kulturális, oktatási, sport intézmények felújítására, karbantartására, vagy fejlesztési célokra.

– Tehát arra nem pályázhat, hogy megvegyen egy ingatlant.

– Nem, csak a saját tulajdonú, meglévő létesítmények felújítására, korszerűsítésére. Elmondtuk a tulajdonosnak, hogy a városnak nagyobb tulajdonrész kell szerezni a sportlétesítményben, az 51%-nak meg kéne lenni, hogy pályázhasson az önkormányzat. Itt aztán megszakadnak a tárgyalások, amelyre aztán minden évben újra sor kerül, eleddig eredménytelenül...

Egy valóra váltható vízió vázlata

Rohan az idő, ismét eltelt jó két hónap, a naptár már 2005. október első dekádjának végét, derekának elejét mutatja. A reggelente bizony már hűvös, ködös-párás, napközben átmenetileg esős. A többnyire felhős napok után az idő kitisztult, a ragyogó déli napsütésben a hőmérő higanyszála néhány fokkal ismét húsz fok fölé kúszott. A már-már ismét inkább nyárvégét idéző, semmint az őszt, az elmúlást sejtető gyönyörű időben, fényben fürdik a Dolinka. Pazar, szemet gyönyörködtető látvány tárul a látogató elé.

Mondják – s magam is többször tapasztaltam az elmúlt hónapokban, hetekben – különösen szép időben, hétfélig délutánonként megint mind többen keresik fel családotól is a Dolinkát. Újabb rongálásoknak, erőszakos, kártékony cselekedeteknek nincs jele, most sem látom nyomát, a tisztaságra és rendre parkőrök vigyáznak. Jól eső érzéssel konstátálom, hogy város nagy tüdeje tisztul, újra lélegzik, a beteg rehabilitációja folyamatban van. A Dolinkáért Egyesület aktivistáinak, a végre megvalósulni látszó összefogásnak, a partneri együttműködésnek köszönhetően úgy tűnik, felcsillan a remény, hogy a liget előbb-utóbb visszanyeri egykori varázsát.

Erről beszélgettem ismét Czene Gyulával, aki örömmel újságolta, hogy nemrégiben már el is készült a Dolinka fejlesztési koncepciójának szakértői munkaanyaga. Szinte hitetlenkedve fogadtam közlését, de aztán átadta a vaskos dokumentumot, és mellette még néhány más feljegyzést, meg az *Acélgyári Hírlevelet*, amelyben többek közt ez áll:

„Még az ősszel Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlése elé kerül a »Dolinka fejlesztési koncepciója«, amely az elvégzendő feladatokat összegzi, s ennek alapján történhet a fejlesztések évenkénti ütemezése. Az elképzelések szerint a terepviszonyokhoz igazodó, egymástól elkülönült, egymás zavarása nélkül is használható funkcionális terek jönnek létre kisebb-nagyobb rendezvények, összejövetelek, kiállítások, oktatási feladatok, sportrendezvények lebonyolítására. Természetesen a tervek között szerepel egy korszerű játszótér létesítése is. Meg kell oldani a több mint 10 hektáros terület központi részének vízellátását, csatornázását és energiaellátását... A koncepció természetesen érinti a növénytakasulás szakszerű fejlesztését is.⁵²

A koncepció rögzíti többek között, hogy a 10 milliós támogatásból jelenleg rendelkezésre álló forrás elengedhetetlenül szükséges, de nem elégséges, csak a legégetőbb feladatok elvégzésére nyújthat fedezetet. A tervezet megfogalmazza: „Az egyes funkciók megvalósítása érdekében ugyancsak javasolt hazai és Európai Unió-s pályázatok felkutatása és azok elkészítése, egyrészt az önerő, másrészt a megvalósításhoz szükséges anyagi erőforrások előteremtése céljából.”⁵³

Érdemes idéznem még dr. Fancsik János feljegyzéséből, amelyet az egyesület elnökének felkérésére – a fejlesztési koncepcióra reagálva – készített. Záró soraiban így fogalmaz: „A Dolinka-kultusz újraéledésének a fentiek mellett alapvetően abban látom a zálogát, hogy hogyan alakul a környező városrészek sorsa. Lesz-e a gyártelepi városrészeknek Dolinkát igénylő, megbecsülő és használó lakossága, vagy egyáltalán olyan szélesebb környezete, amely nem elriasztja, hanem vonzza a város távolabbi részeinek a lakosságát is.”⁵⁴ A gondolat leginkább a város önkormányzati testületei, a városfejlesztő és -rendező szakemberek figyelmébe ajánlható. Minthogy minden mindennel összefügg...

39. Horváth István – Praznovszky Mihály: *Ketten egy városról*, Palócföld könyvek, Salgótarján, 2005, 46. o.
40. „Volt egyszer egy Acélgyár”. Hozzászólás egy másik nézőpontból. Dr. Szabó István a SKÜ, majd a SILCO egykori vezérigazgatójának a megyei napilapba tervezett, meg nem jelent írása, amelyben reagál a Nógrád Megyei Hírlap 2002. november 21-ei számában napvilágot látott hasonló című, illetve az ugyanitt megjelent, Gálné Horváth Mária által jegyzett, *Búcsú a végektől (?)* című cikke. (dr. Szabó István kézírata e sorok írójának kizárólagos használatában)
41. Czene Gyula már idézett beszéde
42. Bedegi Győző: *Czine Béla állatkertről álmodik*. Nógrádi Krónika, 1995. június 15., 6. o.
43. Ugyanott: Dudellai Ildikó: *A város „tüdeje” nagy gond az önkormányzatnak*.
44. Benkő Mihály: *Szomorú tavasz a Dolinkában*. Tarjáni Acél, 1997. március 14., 6. o.
45. *Mi lesz veled Dolinka?* –szgys– Nógrád Megyei Hírlap, 1999. október 5., 1., 3. o.
46. Hegyi Iván: *Ma már csak emlék? Magyar Karancs*. Népszabadság, 2003. március 22., 8. o.
47. *Újból élni fog a Dolinka?* MI ÉSZAKON, 2005. február 28. 1. o.
48. Gyurián Tibor: *Újjáéledt a Dolinka*. Nógrád Megyei Hírlap, 2005. június 4. 1., 3. o.
49. Az alábbi részeket jobbra személyes élményeim nyomán írtam, az idézett beszédrészletek és az interjúk lényegre rövidített változatát hangfelvétel alapján készítettem.
50. Tóth Anna i. m.: 388. o.
51. Hegyi Iván: i. m.: 8. o.
52. *Dolinkai pillanatok*. Gyártelepi Hírek, I. évfolyam, 2. szám, 1. o. Az Acélgyár környékének ingyenes, időszakos tájékoztató hírlevele. Felelős szerkesztő: Czene Gyula.
53. *Salgótarján – Dolinka. Fejlesztési koncepció*. 2005, 17. o. Készítette: Harkai Zoltán, okl. kertészmérnök
54. Dr. Fancsik János: *Dolinka*. A 2005-ben, Harkai Miklós Zoltán által készített fejlesztési koncepció véleményezése Czene Gyula felkérése alapján. (Kézirat)